

28.06

sobota, 18.00
Wrocław, Ratusz, Sala Wielka

MUZYKA XVII-WIECZNEGO WROCŁAWIA Z KOLEKCJI DANIELA SARTORIUSA

Wrocław Baroque Ensemble, fot. Łukasz Rajchert

Andrzej Kosendiak – dyrygent
Wrocław Baroque Ensemble:
Aldona Bartnik – sopran
Piotr Olech – kontratenor
Florian Cramer – tenor
Tomáš Král – bas
Michaela Koudelková – flety podłużne
Zbigniew Pilch, Mikołaj Zgółka – skrzypce
Julia Karpeta – viola da gamba
Krzysztof Karpeta – violone
Přemysl Vacek – lutnia
Marta Niedźwiecka – pozytyw, klawesyn

Program:

Giovanni Felice Sances (ok. 1600–1679)

Audi Domine ze zbioru *Motetti* op. 4; *O vos omnes* ze zbioru *Motetti* (1638)

Girolamo Casati (ok. 1590–po 1657)

O quam suavis est Domine spiritus tuus ze zbioru *Sacrae cantiones* op. 1

Biagio Marini (1594–1663)

Sonata a 4 ze zbioru *Per ogni sorte di strumento musicale* op. 22

Lucrezia Orsina Vizzana (1590–1662)

Protector Noster Magnus ze zbioru *Componimenti Musicali de Motteti a una e più voci*

Giovanni Felice Sances

O Maria Dei Genitrix ze zbioru *Motetti* (1638)

Maurizio Cazzati (1616–1678)

Gaudeamus omnes ze zbioru *Tributo di sagri concerti* op. 23

Tarquinio Merula (1595–1665)

Chiaccona ze zbioru *Canzoni ovvero sonate concertate per chiesa e camera, a 2 e 3,*

Libro terzo, op. 12

Francesco Turini (ok. 1589–1656)

Arsi di tare ardore ze zbioru *Madrigali*, Libro primo

Biagio Marini

Sonata quarta, per il Violino per Sonar a due cordi ze zbioru *Sonate, symphonie, canzoni, passe'mezzi, baletti, corenti, gagliarde e retornelli* op. 8

Giovanni Felice Sances

Caro mea ze zbioru *Motetti* op. 4

Francesco Turini

Amor com'esser può ze zbioru *Madrigali*, Libro primo

Tarquinio Merula

La Polachina ze zbioru *Canzoni overo sonate concertate per chiesa e camera*, a 2 e 3,
Libro terzo, op. 12

Francesco Turini

Fugace bellezza ze zbioru *Madrigali*, Libro primo

Czas trwania: 85'

Prosimy o nagradzanie
artystów brawami
po zakończeniu
całego utworu.

Chociaż myśląc o muzykaliach gromadzonych w siedemnastowiecznym Wrocławiu, nie można pominąć zasobów trzech tutejszych głównych parafii protestanckich, nie należy też bagatelizować zawartości bibliotek prywatnych właścicieli. Do niezwykle ważnego zbioru, który częściowo przetrwał do naszych czasów, przylgnęło nazwisko Daniela Sartoriusa. Prawie czterysta przynależących do tej kolekcji druków z lat 1610–1655 to złoty odbłask dokonń najśmielszych kompozytorów tamtej epoki – przede wszystkim włoskich, ale również niemieckich oraz polskich. O tym, jak trwały ślad pozostawił ont na muzycznym życiu miasta, przekonają nas maestro Andrzej Kosendiak i Wrocław Baroque Ensemble, zgromadzone przed wiekami utwory wykonując w Sali Wielkiej wrocławskiego Ratusza.

Okres, w którym Daniel Sartorius – nauczyciel w gimnazjum przy kościele św. Elżbiety – faktycznie był w posiadaniu owej kolekcji, stanowi tylko wycinek jej długiej historii. Początki zbioru wiążą się najprawdopodobniej z działalnością Ambrosiusa Profego – w latach 1633–1665 organisty wspomnianej świątyni przejętej przez ewangelików w 1525 roku. Po śmierci Sartoriusa w 1671 roku dokumenty, o których mowa, stały się częścią Bibliotheca Rhedigeriana utworzonej jako gabinet osobliwości sto lat wcześniej przez niejakiego Thomasa Rehdigera. W 1645 roku została

ona przekazana miastu, co doprowadziło do powstania pierwszej publicznej biblioteki Wrocławia. Co ciekawe, w jej skład wchodziły nie tylko zasoby piśmiennicze, ale też obrazy, rzeźby, monety i minerały. Wszystko to zdeponowano w sali nad zakrytą Elisabethkirche. W drugiej połowie XIX wieku muzykalia włączono do biblioteki miejskiej. Podczas II wojny światowej, ze względu na groźbę zniszczenia, zostały rozmieszczone w kilku podwrocławskich miejscowościach, a potem wywiezione przez Armię Czerwoną do Moskwy (niektóre woluminy znajdują się tam do dziś). W ten sposób uległy rozproszeniu i część z nich już do Wrocławia nie powróciła.

Spśród muzyki zgromadzonej w wyjątkowym zbiorze artyści Wrocław Baroque Ensemble wybrali utwory ośmiorga kompozytorów. Szczególne zainteresowanie może wzbudzić przykład twórczości kobiecej – w programie muzyków będzie nim motet mniszki kamedułki Lucrezii Orsiny Vizzany, której dorobek zdradza wpływy Claudia Monteverdiego i stile moderno. Innym przedstawicielem duchowieństwa zakonnego był karmelita Girolamo Casati, autor motetu do tekstu antyfony *O quam suavis est* wydanego w jego *Sacrae cantiones* z 1625 roku. W repertuarze koncertu znalazła się też jedna z sonat z opusu 8 Biagia Mariniego. Ich druk z 1629 roku zachowany w kolekcji Sartoriusa cieszy się statusem unikat. Inny tego gatunku utwór Mariniego – *Sonata a 4* czytelnie przeciwstawiająca odcinki solo i tutti z jego (jedynego poza tamtym drukiem w całości poświęconym muzyce instrumentalnej) opusu 22, późniejszego o dwadzieścia dziewięć lat – to przykład utworu reprezentującego w jego dorobku nurt postępowy. Również *Sonate e canzone* Massimiliana Neriego z cenionymi za wartkie fragmenty fugowane i pełne wdzięku wolne ustępy sonatami i canzonami nie zostały odnalezione nigdzie poza kolekcją muzykaliów zainicjowaną przez Profego. Jak już wspomniano, obecne są w niej także polonica. Chociaż najważniejszym z nich jest na pewno jedyna kompletna kopia pięciu ksiąg *Canzoni e concerti* Adama Jarzębskiego, to tak traktować można też utwory Tarquinia Meruli. Włoch w 1621 roku przybył do Warszawy, gdzie podjął służbę jako organista na dworze króla Zygmunta III Wazy, a później także jako muzyk w zespole królewicza Władysława. Opublikowany ponad dziesięć lat po jego powrocie na Półwysep Apeniński wolumin *Canzoni overo Sonate Concertate per chiesa e camera*, którego kopia czterysta lat temu trafiła do Wrocławia, zawiera canzonę *La Polachina* z elementami polskiej muzyki ludowej. Z tego samego zbioru pochodzi *Chiaccona*, która zabrzmiała na otwarcie wieczoru – zestaw wariacji wykorzystujących stałą formułę w głosie basowym. Forma ta, pierwotnie jako taniec, najprawdopodobniej ma pochodzenie hiszpańskie. W tym przypadku Merula nie musiał jednak wyprawiać się do tego kraju, by ją dobrze poznać – w jego czasach była już rozpowszechniona we Włoszech.

W Ratuszu posłuchać będzie można także pięciu motetów Giovanniego Felice Sancesa – włoskiego śpiewaka i kompozytora. Przez większość życia służył on na habsburskim dworze w Wiedniu, pracując dla aż trzech cesarzy – Ferdynanda II, Ferdynanda III oraz Leopolda I. Osiadając w Austrii, przyczynił się do ekspansji włoskiego stylu poza łuk Alp, a dzięki wydawaniu swojej muzyki drukiem – również dalej na północ, czego dowodem jest chociażby obecność jego utworów w kolekcji Sartoriusa. Ostatniemu z wymienionych cesarzy zbiór zatytułowany *Tributo di sagri concerti* zadedykował Maurizio Cazzati. Druk zawierający motet *Gaudeamus omnes* należy do najpóźniejszych ze zgromadzonych we Wrocławiu. Wśród utworów świeckich, po które sięgnie Wrocław Baroque Ensemble, znalazły się madrygały urodzonego w Pradze Włocha Francesca Turiniego. Dzięki dodaniu dwóch głosów skrzypcowych do partii wokalnych w swoich trzech księgach madrygałów stał się on jednym z najstarszych twórców rozwijających technikę koncertującą na gruncie kameralnej muzyki wokalne. *Canzona nona*, którą muzycy przedzielił wykonanie madrygałów Turiniego, została napisana prawdopodobnie z myślą o wnętrzach Scuola Grande di San Rocco – budynku bractwa św. Rocha, gdzie jej twórca Giovanni Picchi pracował jako organista. Innym typowanym przez historyków miejscem przeznaczenia kompozycji mogłaby być położona tuż obok franciszkańska świątynia Santa Maria Gloriosa dei Frari, gdzie również artysta ów był zatrudniony. W obsadzie dzieła znajduje się jednak flet – instrument, którego wykorzystywanie w kościołach w okresie powstania utworu było zakazane przez samego papieża.

BARNABA MATUSZ

Organizator: NFM – instytucja kultury współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

DOLNY
ŚLĄSK

Mecenas
Tytułarny NFM:

Mecenas
NFM:

STRABAG
WORK ON PROGRESS

Partnerzy
strategiczni NFM:

LOKUM
DEVELOPMENT

Partnerzy NFM:

Sudety+
Stowarzyszenie Kultury i Sztuki

FANUC

DEICHMANN

Partnerzy medialni NFM:

TVP
KULTURA

TYGODNIK
POWSZECHNY

dwójka
POLSKIE RADIO

RADIO
WROCLAW

polmic.pl

www.wroclaw.pl

